

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-28>

УДК 32.019.51

КОНЦЕПЦІЯ ТРАНСПАРЕНТНОГО УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

CONCEPT OF TRANSPARENT MANAGEMENT OF CONSTRUCTION ENTERPRISES

Халіна Вероніка Юрїївна

кандидат економічних наук, доцент,
Харківський національний університет будівництва та архітектури
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6753-6414>

Сироватський Олександр Анатолійович

кандидат технічних наук, доцент,
Харківський національний університет будівництва та архітектури
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1002-8579>

Круглов Іван Андрійович

здобувач вищої освіти,
Харківський національний університет будівництва та архітектури
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9530-6496>

Khalina Veronika, Syrovatskyi Oleksandr, Kruhlov Ivan
Kharkiv National University of Civil Engineering and Architecture

На сучасному етапі розвитку екосистем усіх рівнів, найважливішою особливістю їх функціонування є великі обсяги інформації, які доводиться передавати, обробляти, інтерпретувати, фільтрувати та застосовувати найнеобхідніше. При цьому інформація, як продукт, дуже швидко втрачає свою цінність з плином часу, потребує витрат значних ресурсів для перевірки достовірності, а також потребує постійного оновлення. Тим не менш, саме доступність інформації – необхідна вимога часу для всіх. Саме її прозорість робить бізнес та його продукцію і послуги більш привабливими для споживачів, оскільки полегшує порозуміння, обізнаність про виробника, а також викликає довіру, яка є визначником довгої клієнтської історії. Саме тому важливість транспарентності як квінтесенції якісної інформації постійно підвищується. В статті виявлена сутність транспарентності будівельного підприємства як детермінанти довіри стейкхолдерів до його діяльності та одного з факторів формування напрямів сталого розвитку підприємства. В результаті підведення теоретичного підґрунтя, була сформована концепція транспарентного управління будівельним підприємством, ключовими особливостями якої є визначення ефекту транспарентності (як послідовного впливу транспарентності на формування позитивного іміджу підприємства, який, в свою чергу, прямо впливає на появу довіри стейкхолдерів) та прозора кадрова політика.

Ключові слова: транспарентність, інформація, екосистема, стейкхолдери, довіра.

На современном этапе развития экосистем всех уровней, важнейшей особенностью их функционирования является большие объемы информации, которые приходится передавать, обрабатывать, интерпретировать, фильтровать и применять самое необходимое. При этом информация, как продукт, очень быстро теряет свою ценность с течением времени, требует затрат значительных ресурсов для проверки подлинности, а также требует постоянного обновления. Тем не менее, именно доступность информации – необходимое требование времени для всех. Именно ее прозрачность делает бизнес и его продукции и услуги более привлекательными для потребителей, поскольку облегчает понимание, осведомленность о производителе, а также вызывает доверие, которое является определителем долгой клиентской истории. Именно поэтому важность транспарентности как квинтэссенции качественной информации постоянно повышается. В статье выявлена сущность транспарентности строительного предприятия как детерминанты доверия стейкхолдеров к его деятельности и одного из факторов формирования направлений устойчивого развития предприятия. В результате подведения теоретической основы, была сформирована концепция транспарентного управления строительным предприятием, ключевыми особенностями которой является определение эффекта прозрачности (как последовательного воздействия транспарентности на форми-

рование положительного имиджа предприятия, который, в свою очередь, напрямую влияет на появление доверия стейкхолдеров) и прозрачная кадровая политика.

Ключевые слова: транспарентность, информация, экосистема, стейкхолдеры, доверие.

The purpose of this study is to generate a concept of transparent management of construction companies, based on maintaining a positive image, which, in turn, forms a field of confidence of consumers and other stakeholders in the construction market and helps to increase its competitiveness. Transparency of any ecosystem embodies openness in all senses, first of all openness of information. The current stage of civilization is characterized by the presence of information inflation, ie the growth of the mass of information and its rapid subsequent depreciation (due to aging, loss of relevance, unreliability or complexity of verification). That is why the importance of transparency as the quintessence of quality information is constantly increasing. At the same time, transparency is a determinant of trust in the enterprise of consumers, partners, regulators, government and other stakeholders. The research methods used in the process of writing the article involve the use of general scientific and empirical techniques of economics, based on a systematic approach. In addition, general research methods such as generalization and comparison were used in the process. The main results of the study are to identify the essence of the transparency of the construction company as a determinant of stakeholder confidence in its activities and one of the factors shaping the sustainable development of the enterprise. As a result of the theoretical basis, the concept of transparent management of construction companies was formed, the key features of which are to determine the effect of transparency (as a consistent impact of transparency on the positive image of the company, which, in turn, directly affects the emergence of stakeholder confidence) and transparent personnel policy. The practical value of the proposed concept of transparent management of a construction company is the ability to regulate information flows and divide them into open and closed, in order to allocate a zone of transparency. In this context, information transparency is one of the main prerequisites for ensuring effective public control over the transformation processes aimed at the practical implementation of the strategy of sustainable socio-economic development of the state.

Keywords: transparency, inflation, ecosystem, stakeholders, trust.

Постановка проблеми. Дослідження підтверджують, що на сьогоднішній день не залишилося вільних або відносно вільних ринків, чи то їх окремих сегментів. Напрочуд складно вести бізнес у екстремально конкурентному середовищі, але в той же час – це потужний поштовх для розвитку та удосконалення. Одним з важливих аспектів формування клієнтської лояльності є транспарентність ведення бізнесу на всіх етапах. Прозорість інформації надає споживачам уявлення про виробника, його цінності та наміри подальшого розвитку. Це важливо, оскільки у сучасному світі споживач має можливість обрати не просто якісний та вигідний за ціною товар, але й товар бренду, який, наприклад, опікується навколишнім середовищем або забезпечує роботою представників вразливих верств населення. З психологічної точки зору, це підвищує клієнтів таких компаній у власних очах, надає більшої важливості, а отже це можна вважати додатковою цінністю, яку можна придбати, що, в свою чергу, надає додаткові конкурентні переваги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій
Транспарентність у різних аспектах досліджували такі науковці як Д. Гунін, О. Кошова, О. Кудіна, П. Манченко, Л. Наливайко, М. Пашковська, Г. Пизіна, С. Романюк, Д. Співак, О. Чепік-Трегубенко, В. Ярошенко, але, слід зазначити, що, не дивлячись на велику кількість високоякісних розвідок, досі відсут-

ній єдиний підхід до трактування її сутності, принципів застосування та інших концептуальних аспектів.

Формулювання цілей статті. Формування концепції транспарентного управління будівельним підприємством на засадах формування довіри споживачів та, як наслідок, підвищення конкурентоспроможності.

Виклад основного матеріалу. Звернемося до доктринальних визначень категорії «транспарентність». Керуючись «золотим правилом тлумачення», проаналізуємо латинську та англійську етимологію цього терміну: транспарентність, від латинського trans – прозорий, наскрізь, paleo – бути очевидним; англійського transparent – зрозумілість, чесність, – це такий стан інформованості (наявність повного, достатнього і достовірного знання) про ту чи іншу діяльність (її об'єкти або результати), яке дозволяє будь-якому зацікавленому суб'єкту мати повне уявлення про них [1].

Вчені наголошують [2–3], що поняття «транспарентність» змістовно поєднало у собі як «прозорість», так і «відкритість», часто ці терміни застосовуються як рівнозначні та вживаються поряд із поняттями «гласність» та «публічність». На думку науковців [2–4], найчастіше значення поняття транспарентності пов'язується з доступом до інформації щодо соціальних, економічних, політичних та інших процесів.

Привертає увагу кілька важливих моментів [5]: транспарентність суб'єкта господарю-

вання напряму пов'язана з поняттям «інформація»; прозорість визначається здатністю суб'єкта оприлюднювати інформацію, яка необхідна іншим учасникам відносин.

Прозорість, як характеристика прозорості інформації, безумовно, має мжу, яка відділяє відкриту інформацію, необхідну для формування позитивного іміджу підприємства від закритої, яка може нанести невірної шкоди через її розповсюдження. Крім того між цими двома площинами існує так звана «сіра зона», де існує реальна небезпека розкриття інформації, яка не призначена для цього, наприклад, шляхом комерційного шпонажу або недоліків системи, забезпечуючої безпеку.

Ще одним важливим фактором, який необхідно враховувати є галузеві особливості прозорості. Саме тут виявляється різниця у розмірах зон відкритості та закритості інформації, а також площі «сірої зони». Наприклад, зовсім різні конфігурації прозорого середовища можна спостерігати для підприємства з виробництва паперових серветок та підприємства оборонної промис-

ловості. В межах даного дослідження, було розглянуто прозорість будівельних підприємств, оскільки, на думку авторів, будівельна продукція, через власну специфіку (докладно описано раніше у роботі [4]), потребує високого рівня прозорості. В будівельній галузі, сформована довіра між стейкхолдерами забезпечує подальший успішний розвиток їх взаємовідносин, а, отже, збільшує шанс на вдале завершення проекту.

Крім того, зрозумілою стає неможливість функціонування бізнесу у сучасному світі без дотримання принципів сталого розвитку, оскільки вони охоплюють всі рівні економічних систем для формування сталоорієтованого середовища.

На рис. 1 представлений концепт прозорості для будівельного підприємства, який візуалізує усі описані вище процеси і явища та пояснює зв'язок між прозорістю будівельного підприємства та довірою до нього стейкхолдерів.

Одним з найважливіших аспектів прозорого управління є прозора кадрова політика та залученість працівників до прийняття

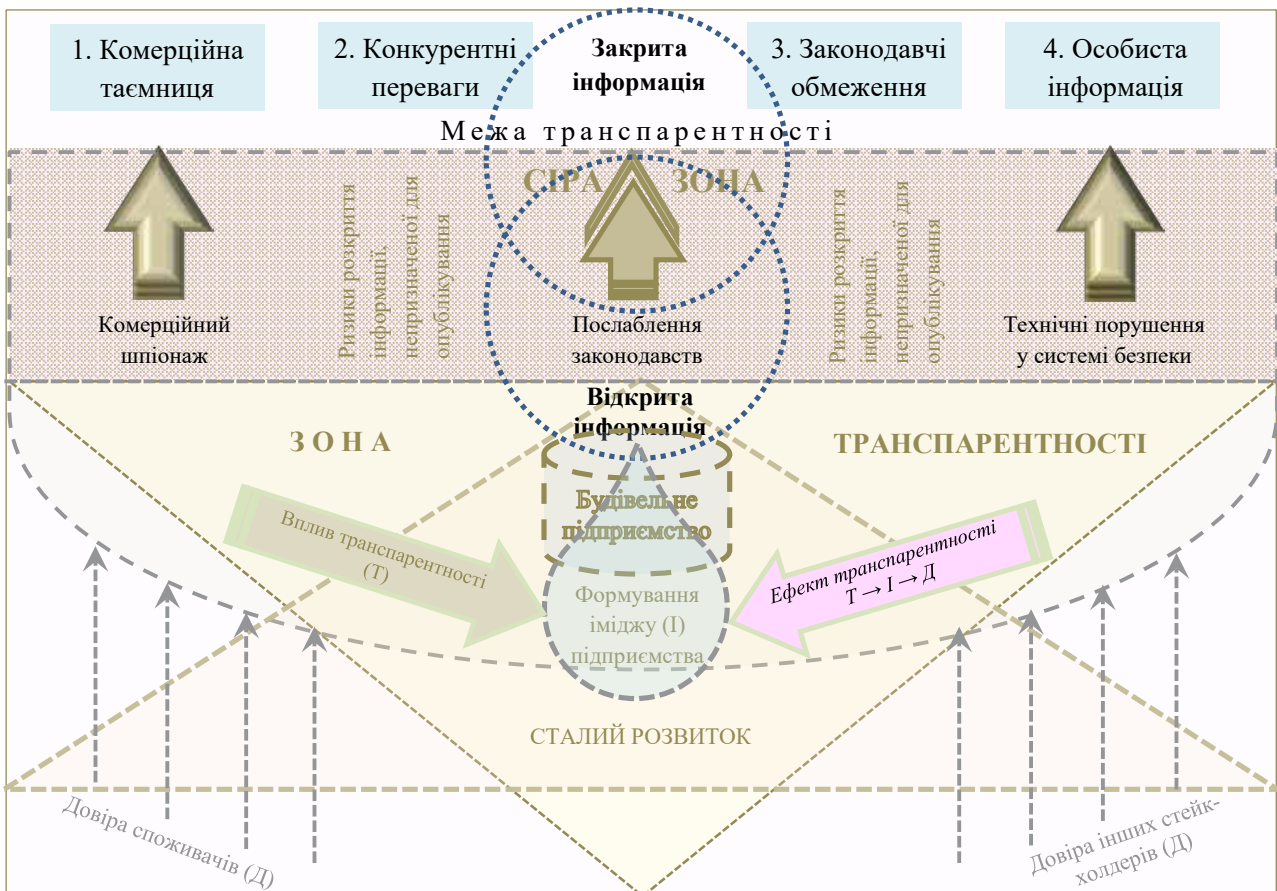

Рис. 1. Концепт прозорості для будівельного підприємства

Джерело: удосконалено авторами на основі [4]

рішень всередині компанії. На рис. 2 представлені основні складові кадрової політики як елементу транспарентного управління підприємством, а саме: бездоганна ділова репутація працівників, повага до працівників компанії, створення сприятливого психологічного клімату та професійного клімату для роботи, стабільність кадрового складу, кожен співробітник повинен являти собою самостійну бойову одиницю в арсеналі будівельної компанії і бути здатним виконувати поставлені завдання якісно і в строк, сприяння особистому розвитку, професійному зростанню та добробуту, відсутність різного роду дискримінації, професійна та кваліфікована відповідність займаній посаді, відповідно до професійних стандартів та законодавчих і нормативних.

Як видно з переліку складових прозорості кадрової політики, вона міксує в собі вимоги як до самого персоналу, так і до компанії та її керівництва, щодо створення відповідних умов праці. Таким чином, лише зустрічні зусилля усіх суб'єктів даного процесу забез-

печать транспарентність процесу управління та позитивний зворотній зв'язок.

Таким чином, транспарентний підхід має використовуватися будівельними підприємствами як визначник (детермінант) довіри до них стейкхолдерів. Але при цьому, важливо наголосити, що транспарентність має бути присутня і у діяльності всіх, хто має відношення до будівництва як такого (органи влади, контролюючі установи, дотичні підприємства). В цьому аспекті, використанню транспарентного підходу у будівництві сприятиме впровадження діджитал-системи управління будівництвом, що використовується для сприяння систематичному та ефективному управлінню будівельними процесами. Система дозволяє користувачам здійснювати контроль над будівельними матеріалами, робітниками та обладнанням у режимі реального часу. Поширення діджитал-системи має важливе значення для забезпечення ефективного управління будівництвом. Це також необхідно для забезпечення точності та надійності публічної

Рис. 2. Складові прозорості кадрової політики будівельного підприємства

Джерело: складено авторами на основі [6–7]

інформації, доступної на веб-сайті. Однак, на даний час не існує спеціального закону, який передбачав би використання такої системи з боку відповідних осіб.

Отже, було б доцільно всім суб'єктам, що розглядають можливість створення такої системи, пролобіювати ухвалення національного закону щодо обов'язкового використання діджитал-системи управління будівництвом на засадах транспарентності в рамках проведення майбутніх реформ. Створення подібного законодавства дозволить мінімізувати труднощі, з якими може зіткнутися суб'єкт під час запровадження системи управління будівництва. Крім того, це дозволить прискорити імплементацію системи.

Не існує ідеальної політики та немає значення, наскільки добре певну політику впроваджують. Повністю знищити корупцію неможливо. Люди не можуть бути раціональними на 100 % та й особисті якості безумовно впливають на корупційну практику. Однак досвід свідчить (наприклад, ProZorro) про те, що ефективна система адміністрування разом із технічними рішеннями можуть реально допомогти у зниженні корупційних ризиків та поступовій зміні ситуацію.

У цьому контексті такі засоби, як запропонована діджитал-система, можуть допомогти підвищити ефективність, прозорість та підзвітність у секторі управління будівництвом (особливо, коли мова йде про будівництво за

бюджетні кошти), що сприятиме підвищенню безпеки, запобіганню корупції, залученню громадян та їх довірі.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, прямим наслідком підвищення транспарентності ключових підприємств та державних інститутів стане поступова трансформація їх діяльності (під впливом громадянського суспільства) у напрямку забезпечення сталого розвитку національної економіки. У даному контексті інформаційна прозорість є однією із основних передумов забезпечення ефективного суспільного контролю за трансформаційними процесами, спрямованими на практичну реалізацію стратегії сталого соціально-економічного розвитку держави. Діяльність будівельних підприємств у транспарентному просторі має гуртуватися, по-перше, на холістичному підході, тобто враховувати інтереси усіх дотичних та зацікавлених сторін, а, по-друге, на захисті інформації, що не підлягає розголосу.

Звичайно, важливим фактором посунання ідеї транспарентності та її масштабування є впровадження діджитал-системи управління будівельним підприємством на національному рівні, оскільки це надасть можливість не лише підприємствам, що будуть задіяні у цій програмі, надавати власні послуги та продукцію прозоро, але й в цілому системі працювати відкрито, а це особливо важливо для компаній, які працюють за бюджетні кошти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Черторижський В.М. Політика транспарентності як інструмент активізації транскордонного співробітництва. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2015. Вип. 3(113). С. 86–88. URL: <https://cutt.ly/MjbYmal> (дата звернення: 17.12.2020).
2. Халіна В.Ю., Сироватський О.А., Покуса Т. Транспарентність будівельного підприємства. *Європейський вектор модернізації економіки: креативність, прозорість та сталий розвиток : матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції*. 27-28 травня 2020 року, м. Харків. ХНУБА, 2020. С. 285.
3. Халіна В.Ю., Сироватський О.А. Семантичний аналіз поняття «прозорість». *Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я : тези доповідей XXVIII міжнародної науково-практичної конференції MicroCAD-2020*. 28–30 жовтня 2020 р. : у 5 ч. Ч. III. Харків : НТУ «ХПІ». С. 306.
4. Халіна В.Ю., Сироватський О.А. Транспарентність діяльності будівельного підприємства як детермінант довіри стейкхолдерів. *Економічний простір : Збірник наукових праць*. 2020. № 155. С. 74–80.
5. Білоцька І.А. Транспарентність корпоративного сектору як передумова результативності бізнесу в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 5-6. С. 56–58. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/5-6_2020/10.pdf (дата звернення: 17.12.2020).
6. Смачило В.В., Халіна В.Ю. Диференціація методів управління кадровим потенціалом підприємства. *Соціальна економіка*. 2018. Вип. 56. С. 222–232.
7. Kalinichenko L., Smachylo, V., Khalina, V. Realities and Perspectives for Human Resources Development of the Construction Sector. *Economics. Ecology. Socium*. 2019. № 3. P. 56–66.

REFERENCES:

1. Chertoryzhskiy V.M. (2015) Polityka transparentnosti yak instrument aktyvizatsii transkordonnoho spivrobitnytstva [Transparency policy as a tool to intensify cross-border cooperation]. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy*, no. 3(113), pp. 86–88. URL: <https://cutt.ly/MjbYmal> (accessed 17 December 2020).
2. Khalina V.Iu., Syrovatskyi O.A., Pokusa T. (2020) Transparentnist budivelnoho pidpriemstva [Transparency of the construction company]. *Yevropeyskyi vektor modernizatsii ekonomiky: kreatyvnist, prozorist ta stalyy rozvytok: materialy XII Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*, p. 285.
3. Khalina V.Iu., Syrovatskyi O.A. (2020) Semantychnyi analiz poniattia «prozorist» [Semantic analysis of the concept of «transparency»]. *Informatsiini tekhnologii: nauka, tekhnika, tekhnolohiia, osvita, zdorovia: tezy dopovidei XXVIII mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii MicroCAD-2020*, p. 306.
4. Khalina V.Iu., Syrovatskyi O.A. (2020) Transparentnist diialnoisti budivelnoho pidpriemstva yak determinant doviry steikkholderiv [Transparency of the construction company as a determinant of stakeholder confidence]. *Ekonomichniy prostir: Zbirnyk naukovykh prats*, no. 155, pp. 74–80.
5. Bilotska I.A. (2020) Transparentnist korporatyvnoho sektoru yak peredumova rezultatyvnosti biznesu v Ukraini [Transparency of the corporate sector as a prerequisite for business performance in Ukraine]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 5-6, pp. 56–58. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/5-6_2020/10.pdf (accessed 17 December 2020).
6. Smachylo V.V., Khalina V.Yu. (2018) Dyferentsiatsiia metodiv upravlinnia kadrovym potentsialom pidpriemstva [Differentiation of methods of personnel potential management of the enterprise]. *Sotsialna ekonomika*, no. 56, pp. 222–232.
7. Kalinichenko L., Smachylo, V., Khalina, V. (2019) Realities and Perspectives for Human Resources Development of the Construction Sector. *Economics. Ecology. Socium*, no. 3, pp. 56–66.